

Urmo Kübar, EMSL juhataja
Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (EMSL)
Rotermanni 8
Tallinn 10111

Meie: 14.05.2012 nr 1-5/12-102

**Erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu
(144 SE) kohta**

Lugupeetud härra Kübar
ja teised head diskussioonis kaasa löönud vabakondlased,

Põhiseaduskomisjoni nimel tänan Teid vastuste eest meie täpsustavatele küsimustele erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (144 SE) kohta.

Eelnõu algatajana on põhiseaduskomisjon konsensuslikult veendunud, et mitmeparteilise demokraatia edendamise sihtasutusi on eelnõus ja meie kirjas nimetatud eesmärkide jaoks kindlasti vaja.

Sellest tulenevalt tahaksin juhtida Teie tähelepanu järgmisele:

1. Arenguabi andmine, ajalookirjutus ja arhiveerimine, kodanikukoolitus ja akadeemiline uurimistegevus ei ole poliitilise erakonna eriomased ülesanded. Erakond on Eesti kehtivate seaduste kohaselt vabatahtlik poliitiline ühendus, mille eesmärk on oma liikmete ja toetajaskonna poliitiliste huvide väljendamine ning riigivõimu ja kohaliku omavalitsuse teostamine. Liikmete huvide koondamisele ja võimu teostamisele orienteeritud erakondade samastamine ilmavaatelistele instituutide/sihtasutuste/mõttekodadega, nende funktsioonide põhimõtteliste erinevuste eiramine ei aita kaasa hästi argumenteeritud mõttevahetusele parima võimaliku lahenduse saavutamiseks. Samaväärselt ebatäpne oleks väita näiteks, et erakonnad võiksid hea tahte korral asendada kõiki vabakondlikke ühendusi kõigis nende tänastes funktsioonides. Teie esitatud argumentidest otseselt tulenev säärane tõlgendus tundub meile ebaadekvaatne. Oleme veendunud, et nii nagu erakonnad ei ole loodud asendamaks erinevaid vabakondlikke ühendusi nende paljususes, nii ei saa Põhiseaduse ja seaduste mõtet eiramata panna spetsiifiliste ülesannetega erakondadele ilmavaatelistele sihtasutustele ette nähtud täiendavaid funktsioone.

2. Teie vastused näivad olevat ajendatud tunnetusest, nagu oleks võistlevat, mitmeparteilist demokraatiat edendavate sihtasutuste senisest selgemalt reguleeritud moel ellukutumine suunatud vabakondade senise või tulevase tegevuse vastu. Kinnitame teile, et sellisel konfrontatsioonilisel lähenemisel puudub igasugune alus. Võistlevat, mitmeparteilist demokraatiat edendavate sihtasutuste selgem reguleerimine on suunatud ainult ja üksnes ühe selgepiirilise niši täitmiseks, mis parlamendi enamuse hinnangul (ja Teie poolt esitatud <https://rakendused.vm.ee/akta> ning <http://www.oef.org.ee/valjaanded/aastaraamatud.html> põhjal otsustades) on täna selgelt täitmata ning mis Eesti minevikku ja tänast seisundit arvestades vajaks nii moraalsest kui praktilisest seisukohast täitmist.

Sihtasutuste reguleerimine eelnõus kavandatud kujul ei mõjuta vähimalgi määral vabakondade täna ega tulevast rahastamist või ligipääsu rahastamisvõimalustele. Vastupidi - näeme tulevikus

ilmavaatelistele sihtasutustele tegevusest sündivat täiendavaid võimalusi ka teistele vabakondadele erinevate spetsiifilise suunitlusega koostööprojektide elluviimiseks.

3. Seaduseelnõu algatajana ei käsitle põhiseaduskomisjon demokraatiat üksnes vabakondade või erakondade monopolina. Sestap aktsepteerime täielikult Teie märkust mitte nimetada seaduses sihtasutusi „Demokraatia arendamise sihtasutusteks.“ Meie hinnangul võib seaduseelnõus kirjeldatud sihtasutusi markeerida edaspidi ka kui „käsitletava seaduse alusel asutatud sihtasutusi“ või mõnel muul viisil, mis täpsemalt vastab nende tegevuse eesmärkidele. Samal ajal lähtub põhiseaduskomisjon Eesti Vabariigi põhiseadusest, mis – sätestades paragrahvis 48 Eesti kodanike õiguse koonduda erakondadesse ja paragrahvis 71 Riigikogu liikmetele koonduda fraktsioonidesse – näeb just erakondi olulise osana Eesti Vabariigi parlamentaarsest, võistlevast poliitilisest süsteemist. Toimiv ja tõhus demokraatia ei ole ei Põhiseaduse loojate ega meie hinnangul võimalik ilma erakondadeta. Ja seda mitte üksnes Eestis, vaid universaalselt, mistahes kaasajases moodsas ühiskonnas. Osundame, et kaasaegne vastutustundetu populism ründab just nimelt erakondi, vabakondi jmt kodanike huve arukalt koondada üritavaid vahendusorganisatsioone (*Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*; Daniele Albertazzi, Duncan McDonnell, 2008). Põhiseaduskomisjon ei aktsetpeeri ei antud ega mistahes muude eelnõude käsitlemisel populistlikku lähenemist „demokraatia ilma kodanike huve koondavate ja ühendavate vahendusorganisatsioonideta,“ olgu siis kõncks erakonnad või vabakonnad laiemalt. Alahindamata võrdõiguslikkuse, ajakirjandusvabaduse jmt arendamisele suunatud programme, näeme selget kodanikujuulguse puudust just otseselt võistleva demokraatia tagamisega seotud institutsioonide (erakondade) toetamisel Eesti eluliste julgeolekuhuvidena seotud piirkondades. Seda nišši, mis ei asenda ega varjuta ühtegi olemasolevat programmi, ei täida täna mitte keegi, nagu näitab ka Teie poolt esitatud informatsioon muu vabakonna viimase 5 aasta tegevustest EL naabruspoliitika sihtriikides.

4. On täiesti mõistetav, et tegevustoetust saavatele sihtasutustele kehtib teatud testperiood, mida Te oma kirjas mainite. Juhime aga tähelepanu, et seadus ei keela ühelgi juba täna (eile) tegutsevatest sihtasutustest taotleda seadusega ettenähtud staatust. Nii on näiteks Liberalismi Akadeemia tegutsenud aktiivselt juba alates aastast 2006, Jaan Tõnissoni Instituut alates aastast 1991, Res Publica koolituskeskus aastast 1995 ja Johannes Mihkelsoni keskus aastast 1993. Teie poolt esitletud rahastatud programmides ei leidunud väga palju (et mitte öelda – üldse mitte) algatusi, mis oleksid olnud suunatud võistleva demokraatia edendamisele. Mis lihtsalt öeldes üksnes kinnitab tõsiasi, et antud eelnõu ei vähenda aktiivsete kodanikuühenduste tegevusvälja vähimalgi määral, kuid laiendab riigi võimalusi rääkida edukalt kaasa soodsa julgeolekukeskkonna kujundamisel naabrusriikides.

Tulles konkreetsete küsimuste juurde, märgiksime järgmist:

- 1) plaanitavate sihtasutuste idee järgi

ja lisaks ülalmainitule oleks mõeldamatu, et ühe riigi erakond sekkuks otse teise riigi erakonna tegevustesse, (a la *Saksa Vabad Liberaalid Reformierakonna igapäevasesse tegevusse; näiteks Friedrich Naumanni Fond on investeerinud võistleva demokraatia edendamise projektidesse Eestis aastatel 1998 kuni 2011 1 832 000 eurot Saksa maksumaksjate raha.*) soovime lähtuda EL naabruspoliitika sihtriikide reaalsest praktilisest nõudlusest – a la kas pluralism kui selline või sooline võrdõiguslikkus ja e-valitsus domineeriva (ühe)partei vmt raames?

2) rahastamine

Oluline on mõista, et mitte keegi ei soovi vähendada tänaste vabakondade rahastamist. Eelnõu alusel moodustatavate sihtasutuste ainsaks rahastusallikaks Eesti Vabariigis jääb iga-aastane eelarveeraldis ning üksnes need teiste EL riikide poolt rahastatavad fondid, mis vastavad kitsalt seaduses sätestatud tegevuseesmärkidele. Tasub rõhutada, et erinevalt kõigist teistest tuhandetest vabakondlikest ühendustest on 4 kuni 7 parlamendierakondade asutatud sihtasutust pideva ja karmi avalikkuse tähelepanu keskmes ja peavad regulaarselt vastama avalikkuse päringutele maksuraha adekvaatse kasutamise kohta.

3) idapartnerlus

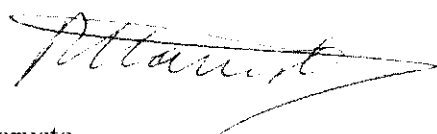
Paraku ei sisaldanud esitatud andmebaasid viimase 5 aasta kohta praktiliselt mitte ainsatki projekti, mis toetatuks mitmeparteilise, võistleva demokraatia institutsioonide tugevdamist EL naabruspoliitika sihtriikides, mis Eesti strateegiliselt olulised. Meie hinnangul peab tõhus idapartnerlus sisaldama toetust pluralistliku poliitilise süsteemi rajamiseks ja see on täna selgelt puudu.

Erimeelsustest hoolimata täname Teid senise kaasalöömise eest eelnõu paremaks muutmisel.

Teavitame Teid, et põhiseaduskomisjon on otsustanud saata eelnõu esimesele lugemisele k.a.15. mail. Komisjon on otsustanud saata eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul, arvestades osaliselt Teie poolt saadetud märkusi. Nii on eelnõus Demokraatia arendamise sihtasutuste (DASA) asemel läbivalt kasutusel Maailmavaatse Sihtasutuse (MSA) mõiste.

Soovime Teie kaasalöömist eelnõu paremaks muutmisel ka edasise menetluse käigus. Sel eesmärgil palume EMSLi esindajail osaleda k.a 28. mail kl 11.15 põhiseaduskomisjoni istungil toimuval kuulamisel, kus kõneks tulevad võimalikud muudatused eelnõus esimese ja teise lugemise vahel. Palume Teilt selleks kuulamiseks kuni kolme esindaja nimetamist, kellele seejärel saadetakse asjakohased kutsed.

Ette tänades,

Rait Maruste
Põhiseaduskomisjoni esimees

